

Türkiye'deki Gençliğin Şangay İşbirliği Örgütüne Yönelik Tutumuna Pazarlama Perspektifiyle Bakış

Burak Kartal (Celal Bayar Üniversitesi)
Çiğdem Sofyalıoğlu (Celal Bayar Üniversitesi)

A Look at the Perceptions of the Turkish Youth towards Shanghai Cooperation Organization from a Marketing Perspective

Abstract

In search of new markets and trade partners after its thrill for European Union has faded, Turkey began to look at its east recently. Having strong ties with many countries in Central Asia due to its cultural and historical ties, Turkey is a bridge between Europe and Asia. Due to its importance and successful historical development, Shanghai Cooperation Organization (SCO) is Turkey's one of few options. In order to build closer trade relations between Turkey and members of the SCO, it's better to know what Turkish people, especially youth know and think about the Organization. This pioneer empirical study, by examining a sample of Turkish university students' knowledge and attitude towards SCO, is a first step of building the relations between the Organization and Turkish people and Turkish youth. Findings indicate that Turkish youth examined have positive attitude towards SCO compared to other alternative integrations and organizations. Besides, they think that a stronger SCO will be in favor of Turkey both economically and politically. Also, gender differences seem to exist like women's tendency towards North American and South American integrations.

JEL Codes: M16, F15

1 Giriş

Asya ve Avrupa kıtalarının kesişim noktasındaki Türkiye, yüzyıldan daha uzun süredir siyasi ve ekonomik gelişmesini Batıya yönelerek sağlamakta ve 1959 yılından bu yana da şimdiki ismiyle Avrupa Birliği'nin (AB) üyesi olmaya çalışmaktadır. AB ile ilişkisinin son yıllarda durağan bir şekilde devam etmesi, Avrupalı bazı yetkililerin aleyhte açıklamaları ve bu ilişkinin geleceğine yönelik belirsizlikler, Türkiye'nin alternatif entegrasyonlar, teşkilatlar veya işbirlikleri üzerinde durması ve bu konuda araştırmalar yapmasını gerektirmektedir.

Kotler vd. (1997) siyaset ve planlama yapan kamu yetkililerinin de işletme yöneticileri gibi stratejik bir bakış açısıyla dünya pazarlarında ekonomik gelişmeyi en iyi şekilde sağlayacak yolları belirlemesi gerektiğini öne sürmektedir. Bu kapsamda ülkelerin güçlü ve zayıf yanlarını değerlendirerek, en iyi fırsatları belirleyerek, rekabetçi küresel politika ve stratejileri tasarlayıp uygulayarak uluslarına uzun dönemli refah sağlayabileceklerini iddia etmektedir.

Her ne kadar ekonomik ve siyasi olarak Türkiye için en önemli ortak hala AB olsa da, Kotler vd. (1997)'nin düşüncesi paralelinde yeni dış politika ve strateji seçeneklerinin de değerlendirilmesi doğru olacaktır. Yakın tarihteki gelişimiyle söz konusu seçenekler içinde en çok öne çıkanlardan birisi Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) olmuştur. ŞİÖ ve Türkiye ilişkisinin her iki kesim için, hatta üçüncü taraflar açısından faydalı olabileceğine ilişkin literatürde çeşitli düşünce ve iddialara (Weitz, 2006; Karla ve Saxena, 2007) rastlanmaktadır. Bu düşüncelerin ne kadar doğru olduğu siyaset bilimcilerin, ekonomistlerin ve uluslararası ilişkiler uzmanlarının alanına girer. Bu çalışmanın hedefi ise pazarlama perspektifiyle böylesi olası bir ilişkide en önemli paydaşlardan birisi olan Türkiye'deki gençliğin, ŞİÖ ve benzeri örgüt ve entegrasyon alternatiflerine bakış açısını araştırmaktır. Buradan elde edilecek sonuçlar hem Türkiye'deki politika belirleyici ve uygulayıcılarına yol gösterecek, hem de ŞİÖ ve üye ülkelere, gelecekte daha çok ilişkide bulunmaları muhtemel bir ülkedeki gençliğin kendilerine nasıl baktığı konusunda fikir verecektir.

2 Şangay İşbirliği Örgütü ve Türkiye İlişisine Bir Bakış

Çin, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya ve Tacikistan tarafından 1996 yılında Şangay Beşlisi olarak kurulan ve 2001 yılında Özbekistan'ın da katılımıyla Şangay İşbirliği Örgütü (Shanghai Cooperation Organization) adını alan ŞİÖ, zengin doğal kaynaklara (uranyum, altın, doğalgaz, vb.) ve dünya nüfusunun yaklaşık yarısına sahiptir (Çoğal, 2011). Gözlemci statüsündeki Pakistan, Hindistan, İran ve Moğolistan gibi ülkelerin hepsinin veya bir kısmının gelecekte tam üye olmasıyla örgütün dünyadaki ağırlığı daha fazla artacaktır.

ŞİÖ'nün ne tür bir birliktelik olduğu konusunda belirsizlikler olduğu iddia edilse de (Kucera, 2010) en fazla ilerleme göstereceği alanlardan birisi ekonomi ve ticaret olarak görülmektedir. Interbank, Şangay Kalkınma Fonu ve Şangay İş Kurulu'nun oluşturulması ile Merkezi Asya Ortak Pazarı gibi ekonomik hedefler (Ergenç,

2006; Akçadağ, 2010), mevcut ve olası üye ülkelerin farklılaşan kaynak ve becerilerinin kaynaşmasını sağladığı ölçüde sinerjik bir etkiyle ekonomi ve ticaret alanında önemli gelişmelere neden olacaktır. Bunun dışında ŞİÖ'nün kültür ve güvenlik alanında faaliyetleri bulunmaktadır. ŞİÖ yetkilileri zaman zaman askeri amaçlı bir birlik olmadıklarını söylese de (Hidayet Ekrem, 2011) uçaklarla gerçekleştirilen anti-terör tatbikatlarının işaret ettiği gibi, ŞİÖ bu alanda da gelecekte adım atma potansiyeline sahiptir.

Türkiye'nin ŞİÖ ile daha yakın ilişkiye girmesinin hem kendisine hem de ŞİÖ ve diğer ülkelere faydalı olacağını savunanların öne sürdükleri bazı savlar şunlardır:

Türkiye'nin olası ŞİÖ üyeliği Türki cumhuriyetlerle ekonomik, sosyal ve kültürel yakınlaşmaya katkıda bulunacaktır. (Çoğal, 2011) Örgütün şimdiki üç üyesi ile Türkiye'nin derin tarihi ve kültürel bağları bulunmaktadır. Ayrıca petrol ve doğalgaz kaynaklarının dünyaya açılmasında önemli bir enerji koridoru olmak isteyen Türkiye (Çoğal, 2011) hem bu amacı doğrultusunda hem de sanayisinde ağırlıklı olarak kullandığı doğalgaza erişimde daha avantajlı bir konumda olacaktır. Dünyada pazarlama açısından en önemli gelişmelerden birisi Çin ve Hindistan gibi ülkelerdeki, gelirleri ve ihtiyaçları hızla artan orta kesimdir. Türkiye ŞİÖ ile yakınlaşarak hem nüfus olarak hem de artan gelir gücüyle büyük bir pazarla daha yakın ilişkiye geçmiş olacaktır.

Türkiye'nin ŞİÖ'ne olası faydalarıyla ilgili olarak şu hususlar ele alınmaktadır: Öncelikle, kendi içinde hassas dengeler ve ilişkiler ağı içinde gelişimine devam eden örgütün Batı ile ilişkilerinde de benzer bir dengeleme unsuru olarak Türkiye'den yararlanabileceği öne sürülmektedir (Çoğal, 2011; Weitz, 2006). İkinci olarak ŞİÖ içindeki Türki cumhuriyetler için Türkiye daha fazla ekonomik ve sosyal katkı sağlama imkanı bulacak ve çeşitli alanlarda rol model olabilecektir. Son olarak, Türkiye ŞİÖ'nün başta Rusya ve Çin olmak üzere tüm üyeleriyle sorunsuz ve olumlu ilişkiler yürütmeye çalışmakta ve Örgütün finansal ve stratejik açıdan kilit bir müttefiki olma potansiyeline sahip gözükmektedir (Karla ve Saxena, 2007).

Türkiye'nin ŞİÖ'ne gerek gözlemci gerekse tam üye olarak katılmasının zor olduğunu düşünenler (Marat, 2008) olduğu gibi bunun örgüt genelinde olumlu karşılanacağını söyleyenler de (Kucera, 2011; <http://energeopolitics.com>, 2011) bulunmaktadır.

Türkiye üye olma yolunda çekimser kalsa ve ŞİÖ de Türkiye'nin olası üyelik çabalarına sıcak bakmasa bile iki tarafın da kaçınmayacağı gerçek şudur: ŞİÖ güçlendiği ve genişlediği sürece sınırlarına komşu olduğu ve Avrupa ile arasında bir köprü gibi uzanan Türkiye ile daha yakın ilişkilere girmek durumundadır.

3 Türkiye'deki Gençliğin Şangay İşbirliği Örgütü ve Alternatif Entegrasyon ve Teşkilatlara Yönelik Tutumunun İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma

Türkiye, AB'nin yanı sıra başka entegrasyon ve teşkilatlarla işbirliği seçeneklerini değerlendirirken kendi vatandaşlarının ve özellikle gençliğinin düşüncelerini de bilmelidir. Bu araştırma ile bu amaca yönelik ilk adımlardan birisi atılmış olmaktadır. Bu kısımda öncelikle gerçekleştirilen ampirik araştırmanın amacı ve soruları verilir, daha sonra metodolojisi hakkında bilgi verilmektedir. Son olarak bulgular açıklanıp, değerlendirmesi yapılmaktadır.

3.1 Araştırmanın Amacı ve Soruları

Geleceğin kamu ve özel sektördeki yöneticilerine ve girişimcilerine yönelik bu ampirik araştırmanın temel soruları şunlardır:

- 1) Avrupa Birliği ile ilişkiler koptuğu takdirde Türkiye Şangay İşbirliği Örgütü'ne yaklaşmalı mıdır?
- 2) Avrupa Birliği ile ilişkiler koptuğu takdirde Türkiye İslam Konferansı Teşkilatı üyesi ülkelere yaklaşmalı mıdır?
- 3) Avrupa Birliği ile ilişkiler koptuğu takdirde Türkiye Kuzey Amerika'daki entegrasyona (NAFTA) yaklaşmalı mıdır?
- 4) Avrupa Birliği ile ilişkiler koptuğu takdirde Türkiye Güney Amerika'daki entegrasyonlara (Mercosur gibi) yaklaşmalı mıdır?
- 5) Şangay İşbirliği Örgütü'nün güçlenmesi ekonomik olarak Türkiye'nin lehine midir?
- 6) Şangay İşbirliği Örgütü'nün güçlenmesi siyasi olarak Türkiye'nin lehine midir?
- 7) Şangay İşbirliği Örgütü hakkındaki bilgi düzeyi ile bu teşkilata yönelik tutum arasında bir ilişki var mıdır?
- 8) İncelenen entegrasyon ve teşkilatlara yönelik tutum cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 9) İncelenen entegrasyon ve teşkilatlara yönelik tutum yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

3.2 Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmada gözetim yöntemi kullanılmış ve anketler yüzyüze uygulanmıştır. Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yaş ve cinsiyeti belirleyen demografik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise cevaplayıcıların incelenen entegrasyon ve teşkilatlara yönelik tutumlarının ölçüldüğü 5'li likert ölçeğinde hazırlanmış 6 ifade yer almaktadır. Bu ifadelerde AB ile ilişkiler koptuğunda ilgili entegrasyon veya teşkilata Türkiye'nin yaklaşması gerekliliği ve ŞİÖ'nün güçlenmesinin ekonomik ve siyasi olarak Türkiye'nin lehine olup olmadığı ölçülmeye çalışılmıştır. Anketin üçüncü bölümünde ise cevaplayıcıların ŞİÖ hakkındaki bilgisini

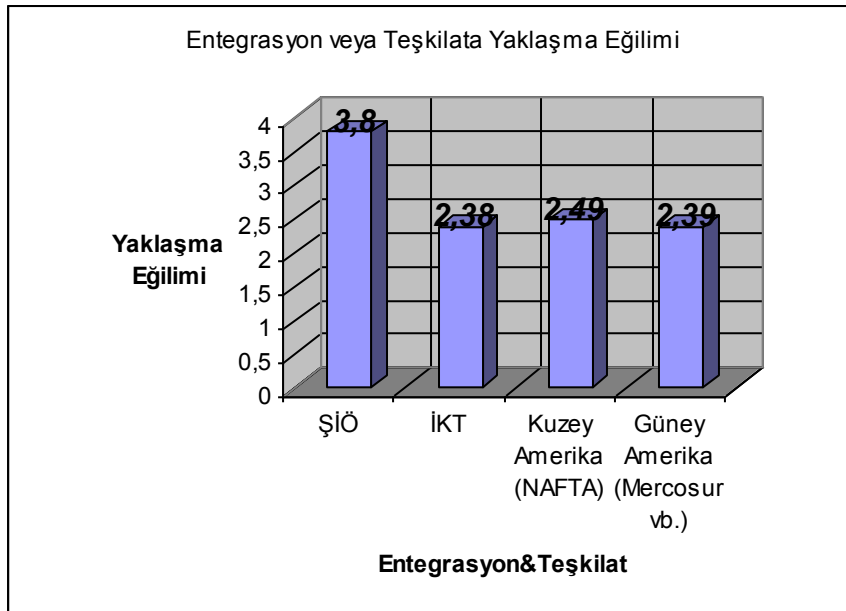
ölçmeye yönelik beş soru bulunmaktadır.

Araştırmada Türkiye'deki gençliğin araştırılan konudaki tutum ve düşünceleri ele alınmaktadır. Ancak söz konusu entegrasyon ve teşkilatlara yönelik bilgi sahibi olmak böylesi bir araştırma için gereklidir. Bu tür durumlarda örneği kasıtlı bir şekilde belirlemek gerekebilir (Nakip, 2003:186). Bu nedenle bu konuda eğitim almış olan bir işletme bölümünün mezuniyet aşamasındaki son sınıf öğrencilerine yargısal örnekleme ile tamsayım uygulanmıştır. Eğitim yılı sonunda gerçekleştirilen uygulama ile 146 adet kullanılabilir anket elde edilmiştir. Dolayısıyla bir ihtimalsiz örnekleme yöntemi seçilmesine rağmen araştırmanın işletme bölümü mezunlarına genellenebilirliğinin yüksek olduğu düşünülebilir. Bununla beraber seçilen okulun Ege Bölgesi'nde olması, genel seçimlerdeki farklılığa bağlı olarak Türkiye'nin geneliyle siyasi etkiye açık sorulardaki bulguların değerlendirilmesinde dikkatli olunmasını gerektirmektedir.

Araştırmada verilerin analizinde SPSS 17.0 istatistiksel paket programı kullanılmış ve tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra verilere çeşitli parametrik ve parametrik olmayan testler uygulanmıştır.

3.3 Araştırma Bulguları ve Değerlendirmesi

Anketlerde öncelikle veri denetimi gerçekleştirilmiş ve 146 anket analizler için uygun görülmüştür. Örnek hacmi pek çok analiz yöntemi için yeterli büyüklükte olmasına rağmen, çarpıklık ve basıklık değerleriyle grafiksel inceleme sonucu parametrik testler için gereken normallik varsayımı incelenmiştir. Bu incelemeler sonucu analiz edilen değişkenlere göre hem parametrik (t testi) hem de parametrik olmayan (ki-kare) testlerden yararlanılmıştır. Araştırmanın temel bulgu ve değerlendirmeleri şunlardır:

Şekil 1: AB dışındaki teşkilat veya entegrasyonlara yaklaşma eğilimi ortalaması

Araştırmanın en önemli bulgularından birisi, cevaplayıcıların AB'nin alternatifi olarak başlıca ŞİÖ'nü görmesidir. (Şekil 1 ve Tablo 1) AB ile ilişkiler koptuğu takdirde diğer entegrasyon ve teşkilatlara kıyasla ŞİÖ'ne daha fazla yaklaşılması gerektiği düşünülmektedir. ($\bar{X}=3,8$; $S=0,98$) Kuzey Amerika ise ikinci sırada gelmektedir. Gençlerin Amerika ve Kanada ile daha fazla yakınlaşmasına yönelik tercihi ($\bar{X}=2,49$; $S=1,21$), gerek bu ülkelerin mevcut durumu gerekse tarihi ilişkiler nedeniyle beklenen bir bulgudur. İslam Konferansı Teşkilatı ülkelerine yönelik yakınlaşma tercihinin ($\bar{X}=2,38$; $S=1,27$) Mercosur gibi entegrasyonlara sahip Güney Amerika ile yaklaşık olarak eşit çıkması ise ($\bar{X}=2,39$; $S=1,17$) ilk bakışta şaşırtıcı gibi görünse de örnekleme kısmında belirtilen hususa dayalı olarak olası görülebilir. Tablo 1'de görüldüğü gibi İslam Konferansı Teşkilatına yönelik tercihler diğer entegrasyon ve teşkilatlara kıyasla daha fazla kutuplaşma göstermektedir. Araştırmanın Türkiye'nin diğer bölgelerini de kapsayacak biçimde genişletilmesi belki de Türk gençliğinin AB dışındaki teşkilat ve entegrasyonlara yönelik bakış açısı ve tutumlarıyla ilgili elde edilen sonuçlarda bir değişikliğe neden olabilecektir.

ŞİÖ bilgisi ile ŞİÖ'ne yaklaşma eğilimi arasında istatistiksel bir ilişki belirlenmemiştir. Benzer şekilde ŞİÖ bilgisi ile ŞİÖ'nün ekonomik veya siyasi olarak Türkiye'nin lehine olacağı görüşü arasında da ilişki gözükmemektedir. Bu durum ŞİÖ'ne yaklaşımın bilgidan daha çok siyasi eğilim gibi başka faktörlerle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Ancak ŞİÖ konusunda daha bilgili olanların Mercosur gibi Güney Amerika'daki entegrasyonlardan daha uzak durma eğilimi gözlenmektedir. (Ki-Kare $p=0,05$) ŞİÖ ile ilgili olarak daha bilgili olanların ülkenin doğusundaki ülke ve entegrasyonlarla daha ilgili oldukları, buna karşın coğrafi olarak batıda ve

oldukça uzak konumdaki Güney Amerika'daki entegrasyonlara daha ilgisiz kaldığı söylenebilir.

Avrupa Birliği ile ilişkiler koparsa söz konusu teşkilat veya entegrasyona yaklaşmalıyız.								
	Şangay İşbirliği Örgütü		İslam Konferansı Teşkilatı Üyeleri		Kuzey Amerika (NAFTA)		Güney Amerika (Mercosur vb.)	
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%
Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,1	47	32,2	39	26,7	42	28,8
Katılmıyorum	12	8,2	38	26,0	38	26,0	40	27,4
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	33	22,6	30	20,5	36	24,7	34	23,3
Katılıyorum	61	41,8	20	13,7	25	17,1	25	17,1
Tamamen Katılıyorum	37	25,3	11	7,5	8	5,5	5	3,4
Toplam	146	100,0	146	100,0	146	100,0	146	100,0

Tablo 1: AB dışındaki teşkilat veya entegrasyonlara yaklaşma eğilimi

Şangay İşbirliği Örgütü'nün güçlenmesi Türkiye'nin ekonomik / siyasi olarak lehinedir				
	Ekonomik		Siyasi	
	Sıklık	%	Sıklık	%
Aritmetik Ortalama	3,62		3,47	
Kesinlikle Katılmıyorum	4	2,7	7	4,8
Katılmıyorum	19	13,0	20	13,7
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	28	19,2	38	26,0
Katılıyorum	73	50,0	60	41,1
Tamamen Katılıyorum	22	15,1	21	14,4
Toplam	146	100,0	146	100,0

Tablo 2: Şangay İşbirliği Örgütü ve Türkiye'ye Etkisi

ŞİÖ'nün güçlenmesi hem ekonomik hem de siyasi açıdan cevaplayıcılar tarafından olumlu karşılanmakta ve Türkiye'nin lehine olacağı düşünülmektedir. Özellikle ekonomik etkisinin daha fazla olacağı düşünülmektedir. Bu durum gençlerin ŞİÖ ile ticari ilişkilerin geliştirilmesine daha sıcak bakmasına ama siyasi açıdan henüz ŞİÖ hakkında tereddüt etmesine ve AB konusunda hala umutlu olmasına bağlanabilir. ŞİÖ'nün Türkiye ile ilişkileri geliştirmesinin iki tarafa da faydalı olabileceğine giriş kısmında değinilmişti. Buradaki sonuç ise cevaplayıcıların da benzer bir algıya sahip olduğunu ve özellikle ekonomik açıdan Türkiye'ye katkısının fazla olacağını düşündüklerini göstermektedir. Ekonomik etki kadar olmasa da siyasi olarak etkinin olumlu olacağını düşünenlerin sayısı da fazladır. Bu durum, cevaplayıcıların geçmişte çekinilen soğuk savaş dönemindeki Sovyet Rusya ve insan hakları sorunlarına sahip Çin algısından büyük ölçüde arınmış olduklarına işaret etmektedir.

Bağımsız örneklem için t- testi					
	Levene's Test				Fark (Erkek-Bayan)
	F	Anlamlılık	t	p	
Kuzey Amerika (NAFTA)	1,332	0,25	-3,476	0,001	-0,671
Güney Amerika (Mercosur vb.)	0,156	0,694	-2,073	0,04	-0,397
ŞİÖ'nün güçlenmesi Türkiye'nin ekonomik olarak lehinedir	7,076	0,009	2,04	0,043	0,329

Tablo 3: Cinsiyete Dayalı Yaklaşım Farklılıkları

Araştırmada incelenen entegrasyon ve teşkilatlara yönelik tercihin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde iki husus öne çıkmaktadır. Öncelikle bayanların Kuzey Amerika ($p_i=0,001$) ve Güney Amerika'daki entegrasyonlara ($p_i=0,04$) erkeklere kıyasla daha sıcak baktığı tespit edilmiştir. Buna karşılık erkekler ŞİÖ'nün güçlenmesinin ekonomik olarak Türkiye'ye olumlu etkisinin daha fazla olacağını ($p_i=0,043$) düşünmekte. Erkeklerin bir kısmının bu örgütün üyesi ülkelerde çalışma veya onlarla ticari ilişkiye girme düşüncesinde olması buna gerekçe olarak sunulabilir. Cinsiyete dayalı farklılaşmalar birlikte değerlendirildiğinde, bayanların Doğu ile ilgili kaygıları olduğu ve erkeklere kıyasla Batıya yönelme isteğinde

buldukları anlaşılmaktadır. Bu bakımdan olası bir işbirliğinde bayanların hangi konularda kaygı duyduğu tespit edilip, giderilmeye çalışılmalıdır.

Yaşa dayalı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Örneklem grubunda yaş farkının az olması bunun muhtemel sebebi olabilir. Bununla beraber yaş arttıkça ŞİÖ'nün güçlenmesinin Türkiye'nin ekonomik ve siyasi olarak lehine olacağı düşüncesinin zayıfladığı gözlenmektedir.

4 Sonuç

Türkiye'nin AB ile uzun süreli yolculuğu her iki tarafa da önemli faydalar sağlamış olsa da giderek zorlaşmakta ve özellikle Avrupa'daki halkların geçmişten gelen önyargılarına takılmaktadır. Son yıllarda izlediği barışçıl ve dışa açık politika paralelinde Türkiye dış ekonomik ilişkilerinde de çeşitlilik aramaktadır. Bu arayış ülkenin dış ticaret verilerinde ve yöneticilerinin sözlerinde kendisini göstermektedir.

AB dışında dünyadaki başlıca entegrasyon ve örgüt seçenekleri arasında Türkiye için yakınlaşma olasılığı bulunanlar birkaç tanedir. Bunlar içinde dünyayı birden fazla kutuplu hale getirme potansiyeli olan tek örgüt de ŞİÖ olarak göze çarpmaktadır.

ŞİÖ, NAFTA ve Mercosur gibi söz konusu entegrasyon ve örgütlere yönelik Türkiye'deki gençliğin tutumlarını ölçmeyi amaçlayan bu araştırmada ilginç bulgular elde edilmiştir.

İlk olarak cevaplayıcılar ŞİÖ'ne daha fazla yaklaşılmaya sıcak bakmaktadır. İkinci sırada sıcak bakılan ise NAFTA'dır. Güney Amerika ve İslam Konferansı Teşkilatı ise bunları takip etmektedir. Ayrıca, ŞİÖ'nün güçlenmesi hem ekonomik hem de siyasi açıdan cevaplayıcılar tarafından olumlu karşılanmakta ve Türkiye'nin lehine olacağı düşünülmektedir. ŞİÖ'nün özellikle ekonomik etkisinin daha fazla olacağı düşünülmektedir. Daha güçlü bir ŞİÖ'nün hem ekonomik hem de siyasi açıdan avantajları olacağını düşünmeleri, cevaplayıcıların geçmişte çekinilen soğuk savaş dönemindeki Sovyet Rusya ve insan hakları sorunlarına sahip Çin algısına artık sahip olmadıklarını ve ŞİÖ'nün gençlerce benimsenmesinde fazla sorun yaşanmayacağını göstermektedir.

Cevaplayıcıların ŞİÖ hakkındaki bilgi düzeyinin artmasının tutumlarına etkisi incelendiğinde iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer şekilde ŞİÖ bilgisi ile ŞİÖ'nün ekonomik veya siyasi olarak Türkiye'nin lehine olacağı görüşü arasında da ilişki gözükmemektedir. Bu durum ŞİÖ'ne yaklaşımın bilgiden daha çok siyasi eğilim gibi başka faktörlerle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir.

Cinsiyete dayalı farklılaşmalar incelendiğinde bayanların erkeklere kıyasla Batıya daha fazla ilgi duyduğu ve ŞİÖ'den ekonomik beklentilerinin erkekler kadar yüksek olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla ŞİÖ ile olası bir işbirliğinde bayanların kaygı duyduğu hususlar tespit edilip, giderilmeye çalışılmalıdır.

Sonuç olarak bütün bu bulgular, Türkiye'de dış politika konusunda karar verici ve uygulayıcılarına yol gösterebileceği gibi bu ülkelerde yatırım yapmayı düşünen işadamlarına da yardımcı olabilir. En azından bu örgüt ve üyelerine yönelik tespit edilen olumlu yaklaşım, yatırım kararlarını kolaylaştırabilir. Diğer yandan ŞİÖ ve üye ülkeleri, gelecekte daha çok ilişkide bulunmaları muhtemel bir ülkedeki gençliğin kendilerine nasıl baktığı konusunda fikir sahibi olmaktadır.

Araştırmanın örnek hacmi az olmamasına karşın, daha büyük örneklerle gerçekleştirilmesi halinde başka ilişkilerin de tespit edilmesi olasıdır. Bunun yanında Türkiye'nin farklı bölgelerinde ve daha geniş bir yaş grubunda gerçekleştirilmesi de bu iki değişkene dayalı farklılıkları ortaya çıkaracaktır. Hassas bir konu olmasına karşın siyasi eğilimlerin etkisinin gelecek araştırmalarda ele alınması da düşünülebilir.

Kaynakça

- Akçadağ, Emine, 2010. “Şanghay İşbirliği Örgütü: Rusya-Çin Ortaklığı mı, Rekabeti mi?”, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=640:anghay-birlii-oerguetue-rusya-cin-ortakl-m-rekabeti-mi&catid=122:analizler-guvenlik&Itemid=147.
- Çoğal, Nejat, 2011. “Çok Kutuplu Dünya Projesi: Şangay İşbirliği Örgütü”, <http://www.nejatcogal.com>.
- Ergenç, Sedat, 2006. “Şangay İşbirliği Teşkilatı AB'ye Alternatif Olabilir mi?”, <http://sedatergenc.blogcu.com/sangay-isbirligi-teskilati-ab-ye-alternatif-olabilir-mi/1819145>.
- Hidayet Ekrem, Nuraniye, 2011. <http://www.turksam.org/tr/a614.html>.
- <http://energeopolitics.com/2011/06/15/the-turkey-domino-energy-geopolitics/>, The Turkey Domino.
- Kalra, Prajakti and Siddharth S. Saxena, 2007. Shanghai Cooperation Organisation And Prospects Of Development In The Eurasia Region Turkish Policy Quarterly, Vol. 6, No. 2, pp.95-99.
- Kotler, Philip, Somkid Jatusripitak and Suvit Maesincee, 1997. The Marketing Of Nations: A Strategic Approach To Building National Wealth, The Free Press, New York, USA.
- Kucera, Joshua, 2010. “Pakistan and the SCO”, <http://www.eurasianet.org/node/33003>.
- Kucera, Joshua, 2011. “Turkey, China and the Shanghai Cooperation Organization”, <http://www.eurasianet.org/node/63650>.

- Marat, Erica, 2008. "The SCO And Foreign Powers In Central Asia: Sino-Russian Differences", <http://www.cacianalyst.org/?q=node/4867>.
- Nakip, Mahir, 2003. Pazarlama Araştırmaları, Teknikler ve Uygulamalar, Seękin Yayınevi, Ankara.
- Weitz, Richard, 2006. "Towards A New Turkey-Nato Partnership In Central Asia", Turkish Policy Quarterly, Vol. 5, No. 2.